

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Trismegistus Doctrinæ Christianæ Tertio Continuatus,
Seu Brevis Expositio Sciendorum De Ultima Voluntate
Hominis Christiani In Spiritualibus, Atque Temporalibus,
Methodo Morali-Theologica concinnata, ...**

Mayr, Cherubinus

Salisburgi, [ca. 1735]

Caput II. De mediis internis Ad Finem ultimum ultimæ voluntatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42295

simul, & quodvis ipsorum seorsim, cum omnibus Christi, B. Virginis, & universorum sanctorum ac justorum actionibus, passionibus, ac obsequiis, tibi hucusque prestitis, & per omnem dehinc eternitatem præstandis unio, compositio, & conjunctio. Nil porro intellectus meus cogitet, nisi DEO servire; nil voluntas concupiscat, nisi DEUM amare; nil lingua loquatur, nisi DEO magnificum; nil sensus percipiant, nisi DEO glorificum; nil corpus attentet, nisi pro DEO laborare; nil anima studeat, nisi DEO se adunare. Hoc unicum votum, hoc unicum desiderium, cum DEO, & DEO vivere; in DEO, & DEO mori. Hic primus, & ultimus totius vitæ meæ scopus, DEO servire; DEUM intelligere, & amare; DEO frui, hic in via, ibi in patria; nunc, & in perpetuas eternitates, Amen.

CAPUT II.

De mediis internis

Ad Finem ultimum ultimæ voluntatis.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. Quotuplicia sunt hæc media interna?

RE-

RESOL. Generaliter sunt duplicia, ab ipso Authore vitæ pro Viatoribus, ad ultimum finem tendentibus, instituta. Quædam, quæ sua solius esse voluit, illis tamen certò modò applicanda. Quædam, quæ sua esse voluit, & nostra, utpote DEI simul, & hominis cooperationem exposcentia. Clarebit ex dicendis.

Punctum II. *Quenam sunt media interna, à solo DEO dependentia?*

RESOL. Tria sunt, his nominibus comprehensa: *Gratia vocationis, Gratia justificationis, & Gratia perseverantia*; juxta illud Psal. 83. *Gratiam & gloriam dabit Dominus.* De primo medio meminit D. Petrus epist. 1. cap. 5. *DEUS autem omnis gratia, qui vocavit nos in æternam suam gloriam in Christo Jesu &c.* De altero S. Paulus ad Tit. 3. *Benignitas, & humanitas apparuit Salvatoris nostri DEI - - - ut justificati gratiâ ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.* De tertio David Psal. 79. *Fiat manus tua super virum dexterae tuæ, & super filium hominis, quem confirmasti tibi, & non discedimus à te.* Primum medium est: commune omnibus hominibus, quia est effectus voluntatis generalis, quâ DEUS vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. Timot. 2. & Christus ipse Matth. 20. dicit: *Multi sunt vocati, id est, omnes, secundum communem expositionem*

nem

nem SS. Patrum, & Interpretum. Alterum medium non est commune omnibus hominibus; quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens, ait Psalmista Psal. 142. nec tamen est proprium solorum Electorum, quia non omnes semel justificati, annumerabuntur salvandis; cum Apostolus ipse moneat justificatos 1. Cor. 9. *Nescitis, quod ii, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite, ut comprehendatis.* Tertium medium, si pro speciali dono perseverantiae accipiatur, proprium est Electorum tantum, & proximum, ac certissimum medium ad finem ultimum in beatitudine assequendum, juxta illud Salvatoris, Matth. 10. & 24. *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

Punctum III. *Quae verò sunt media interna, partim à DEO, & partim ab homine dependentia?*

40 RESOL. Universim sunt duo: *Fides, & Opera*, de quibus illud Psal. 83. *Ascensiones in corde suo disposuit.* De fide constat ex Apost. Heb. 11. *Sine fide impossibile est placere DEO; credere enim oportet accedentem ad DEUM, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* De operibus testatur S. Jacobus in sua Epist. cap. 2. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit fides salvare eum?*

Pun-

Punctum IV. *An ergò gratia vocationis in nobis sit medium salutis prorsus sterile, nullumque effectum, ad quem nos ipsi cooperemur, habeat?*

RESOL. I. Gratia vocationis nullatenus est medium in nobis sterile, dummodo non cadat in terram sterilem, vel supra petram, & arescat, non habens humorem; nam de se dicit Apostolus 1. Cor. 15. *Gratia DEI sum id, quod sum; & gratia ejus in me vacua non fuit.* Etenim ad gratiam vocationis revocantur omnia auxilia gratiæ, quibus homo interiùs excitatur ad fidem, & alia opera salutis, quibus pro sua libertate vel consentire potest, vel dissentiri; Unde nos idem Apostolus *Ephes. 4.* alloquitur his verbis: *Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis &c.* Et S. Petrus *Ep. 2. cap. 1.* *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Ne scilicet nobis improperari possit illud *Proverb. 1.* *Quia vocavi, & renuistis &c. ego quoque in interitu vestro ridebo.*

RESOL. II. Hæc gratia vocationis, licet sit communis omnibus, non tamen æqualis, sed amplior, & efficacior in uno, quam in altero; quod discrimen denotat Apostolus, dum quosdam dicit *vocatos secundum propositum*, veluti *ad Rom. 8.* alios non item, ut observat Augustinus *lib. 2. contr. duas Epist. Pelag. cap. 9.* ubi ait: *Non enim omnes*

vocati, secundum propositum sunt vocati; quoniam multi vocati, pauci electi: ipsi ergo secundum propositum vocati, qui electi ante constitutionem mundi.

43 RESOL. III. Est igitur gratia vocationis, quâ voluntas nostra à DEO præparatur ad fidem Divinitus revelatorum intellectui imperandam, & ad opera exercenda, quibus se ad justificationem disponat, & æternam vitam promereatur, ut apertè docet Trid. cit. Sess. 6. cap. 5.

Punctum V. Estne ergò dispositio quadam ex parte hominis necessaria ad gratiam justificationis adipiscendam, & qualis?

44 RESOL. I. Licet ad justificationem parvulorum nulla dispositio sit necessaria, quædam tamen necessaria est ad justificationem adultorum, sive fiat per Sacramentum, sive extra; est enim justificatio renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum, ait Trid. cit. Sess. cap. 7. quod cap. preced. probat ex illo Joël. 2. Convertimini ad me, & ego convertar ad vos; ubi clarè indicatur necessitas dispositionis præviæ.

45 RESOL. II. Ad gratiam justificationis prærequiritur fides, non illa chimærica hæreticorum, quâ quis certò credat sibi remissa esse peccata (quomodo enim credere poterit jam remissa, si per fidem primùm sint remittenda?) sed historica, quâ ex im-
pe-

perio voluntatis assentitur omnibus à DEO
revelatis; *Corde enim creditur ad justitiam*, ait
Apostolus *ad Rom. 8.*

RESOL. III. Præter fidem etiam ad ju-46
stificationis gratiam prærequiruntur opera
quædam voluntatis, non quòd per illa ho-
mo ipsam justificationis gratiam propriè
promereatur; dicimur enim *justificati gra-
tis per gratiam ipsius*, *ad Rom. 3.* sed solum-
modo, ut homo, qui per propriam volun-
tatem à DEO suo fuit aversus, iterum per
propriam voluntatem ad ipsum revertatur.
Quòd enim necessaria sit spes, patet ex illo
*Matth. 9. Confide fili, remittuntur tibi peccata
tua.* Quòd timor, ex *Eccl. 1. Timor Domi-
ni expellit peccatum.* Quòd Pœnitentia de
peccatis, ex illo *Act. 2. Pœnitentiam agite, &
baptizetur unusquisque vestrum in Nomine JESU
Christi in remissionem peccatorum vestrorum, &
accipietis donum Spiritus Sancti.* Quòd propo-
situm servandi mandata, ex *Matth. ult. Ba-
ptizantes eos in Nomine Patris &c. docentes eos
servare, quæcunque mandavi vobis.* Quòd de-
mum amor quidam initialis, seu voluntas
DEO serviendi, ex *1. Reg. 7. Preparate cor-
da vestra Domino, & servite ei soli.* Vide *Trid.
Sess. 6. cap. 6.*

Neque obstat, quòd Apostolus dicat ho-
minem justificari *per fidem*; quia ut habet
perpetuus Ecclesiæ sensus, hoc in eo sensu

intelligendum est, quia fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere DEO, & ad filiorum ejus consortium pervenire, inquit Trident. cit. Sess. cap. 8.

Punctum VI. Quid ergo post adeptam justificationis gratiam est necessarium?

47 RESOL. I. Non est dubium, quin adhuc læpius ab homine justificato renovanda sit fides in DEUM Salvatorem nostrum; *Justitia enim DEI in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est: Justus autem ex fide vivit, inquit Apostolus Rom. 1. & sumpsit ex Habac. 2. repetens idem dictum ad Galat. 3. & ad Heb. cap. 10.* Ad quod etiam faciunt Propositiones damnatæ, quas ad idem intentum adduxi in *Trismegisto Dist. 1. Cap. 1. Punct. XII.* ubi plura de hoc reperiri possunt. Sed nec sufficit sola renovatio fidei interioris, sed opus est eam etiam exterius verbô, vel factô profiteri, juxta illud Apostoli ad Roman. 10. *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem Confessio fit ad salutem.* De quo rursus latè in eod. *Trismegisto Dist. 1. Cap. 2. per totum.*

48 RESOL. II. Oportet etiam, ut justificatus se continuò exerceat in operibus virtutum, saltem per observationem mandatorum DEI, & Ecclesiæ. Ità Trident. cit. *sess. 6. cap. 10.* ità loquens: *Sic ergo justificati, & amici DEI, & domestici facti, euntes de virtute*

tute in virtutem, renovantur, ut Apostolus inquit, de die in diem; hoc est, mortificando membra carnis suæ, & exhibendo ea arma justitiæ in sanctificationem, per observationem mandatorum DEI, & Ecclesiæ. Et ratio est; quia secundum legem præsentem gloria cœlestis aliter non datur justis adultis, quam ut corona, & merces bonorum operum in gratia factorum, ut præter alia indicat illud Apostoli 2. Tim. 4. *In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi in illa die justus Judex, & illud Eccli 18. Ne verearis usque ad mortem justificari, quoniam merces DEI manet in æternum.* Ergò deficientibus bonis operibus, nullus percingit ad bravium gloriæ.

Punctum VII. *An etiam homo justus indigeat gratiâ ad observationem mandatorum, & an illam semper præstò habeat?*

RESOL. I. Etiam homo justus indiget⁴⁹ actuali gratiâ, non tantùm ad observationem mandatorum supernaturalis, sed etiam naturalis ordinis, universim, & per longum tempus continuandam. Patet ex Concil. Arausic. II. *can. 10.* ità decernente: *Adjutorium DEI etiam renatis, ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint opere perdurare.* Ratio verò est, quia considerata imbecillitate naturæ nostræ, & multitudine ac varietate tenta-

tionum, moraliter impossibile videtur, voluntatem semper manere in bono constantem, nisi altiori gratiæ subsidio in eo confirmetur.

50 RESOL. II. Homini justo, saltē dum urget præceptum, semper adest gratia vel proximè, vel remotè sufficiens ad observationem mandatorum. Ità expressè Tridentinum cit. sess. 6. cap. 11. dicens: *Nemo temeraria illa, & à Patribus sub anathemate prohibita voce uti (debet) DEI præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia.* Et Innocentius X. damnans illam primam propositionem Jansenii: *Aliqua DEI præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quâ possible fiant.* Patet; nam & mandata ejus gravia non sunt. 1. Joan. 5. & qui sunt justis, Christum diligunt; qui autem diligunt, sermones ejus servant, ut ipse testatur Joan. 14. Unde & DEUS suâ gratiâ semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur, ut ait Trident. ibid. ex Augustino lib. de nat. & grat. cap. 26.

Punctum VIII. Sed quare dictum fuit: *gratia vel proximè, vel remotè sufficiens?*

51 RESOL. I. Ideo, quia non cuilibet, etiam justo, semper adest gratia proximè, & per se sufficiens ad vincendas tentationes, & mandata DEI observanda, ut per-
spi-

spicue docet S. August. lib. 2. de peccat. merit. c. 19. ibi: *Intelligamus, si possumus, Dominum DEUM bonum ideo etiam sanctis suis alicujus operis justis aliquando non tribuere vel certam scientiam, vel victricem delectationem, ut cognoscant, non à se ipsis, sed ab illo sibi esse lucem, quâ illuminentur tenebræ eorum, & suavitatem, quâ det fructum suum terra eorum.* Et ideo Scriptura, Patres, & Concilia tanto fervore nobis commendant necessitatem sanctæ orationis, ut sciamus, petendum nobis esse, & pullandum ad januam summi Regis pro ulterioribus gratiis, quibus legem DEI custodiamus, & peccata contra ipsam evitemus, obtinendis. Ipse Christus *Matth. 26.* id docuit suos Discipulos, etsi pro tunc justos, dum dixit: *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* De quo plura dixi in *Trismeg. Contin. Dist. 1. cap. 1. punct. 8.* Interim

RESOL. II. Adest tamen justis semper, ⁵² dum urget præceptum, gratia sufficiens ad impetrandum ulterius auxilium, cum quo proximè possint & tentationes vincere, & legem implere; Nam, ut cum Augustino loquitur Tridentinum *cit. sess. 6. cap. 11.* *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Itaque, cum fortis urget tentatio, imitandum nobis est exemplum

Salomonis Sap. 8. dicentis: *ut scivi, quoniam
aliter non possem esse continens, nisi DEUS det - -
adh Dominum, & deprecatus sum illum.*

Punctum IX. *An præter hæc justis sit quid
necessarium ad ultimam sui Finis ultimi conse-
quationem?*

RESOL. Est enimverò necessarium eis
speciale perseverantiæ auxilium, ex defini-
tione Tridentini sæpe cit. sess. 6. can. 22. *Si
quis dixerit, justificatum vel sine speciali auxilio
DEI, in accepta justitia perseverare posse, vel
cum eo non posse, anathema sit. Illud enim,
quod dicitur Matth. 10. & 24. Qui persevera-
verit usque in finem, hic salvus erit, teste eod.
Trident. ead. sess. cap. 13. aliunde haberi non
potest, nisi ab eo, qui potens est eum, qui stat,
statuere, ut perseveranter stet, & eum, qui cadit,
restituere, nempe à DEO, ut dicitur ad Rom.
14. Unde de futura usque in finem perse-
verantia in statu gratiæ nemo sibi certi aliquid
absoluta certitudine polliceatur, subdit paulò
infra S. Synodus cit. sicut enim sinè speciali
revelatione scire nullus potest, se esse de
numero prædestinatorum, velut idem Con-
cil. d. sess. cap. 12. & can. 15. definivit; ità
nec citra specialem revelationem scire po-
test, se in statu gratiæ permansurum, vel
magnum illud usque in finem perseverantiæ donum
se certò habiturum, uti sub iterata anathema-
tis pœna dici prohibet S. Synodus citata,
can. 16.* Pun-

Punctum X. *An ergò non omnes justi habeant auxilium sufficiens, ut in accepta justitia perseverare possint, ad finem usque?*

RESOL. I. Habent omnes auxilium sufficiens, vel proximè, vel remotè, ut perseverare possint, si velint. Christus Dominus enim sub pœna æternæ damnationis præcipit omnibus justis in persona Apostolorum perseverantiam in justitia & charitate *Joan. 15.* dicens: *Manete in me, & ego in vobis; sicut palmes non potest ferre fructum, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis - - si quis in me non manserit, mittatur foras, sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet.* Frustra autem præciperet, nisi possibilitatem perseverandi haberent; quia ad impossibile nulla obligatio.

RESOL. II. Nihilominus consideratis omnibus præsentis vitæ circumstantiis, necessarium est etiam speciale auxilium, quò DEUS non tantùm det, ut perseverare possimus, si velimus, sed etiam, ut velimus, & actu perseveremus, impertiatur. Necessitatem specialis auxilii jam ex Tridentino *Punct. præced.* ostendimus; radicem verò necessitatis hujus, & simul qualitatem ejus auxilii pulchrè depingit *D. August. lib. de corr. & grat. cap. 12.* inquit: *Quòd si in tanta infirmitate vitæ hujus, in qua tamen infir-*

D 5 mi-

mitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oporteret, hominibus relinqueretur voluntas sua, ut in adiutorio DEI, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellent; nec DEUS in eis operaretur, ut vellent: inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet; & ideo perseverare non possent, quia deficiente infirmitate sua nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent.

Punctum XI. Quid igitur homini in tanta incertitudine suæ finalis perseverantiæ faciendum?

56 RESOL. Duo nobis inculcant Sacræ Litteræ, & Concilium Tridentinum, scilicet Sperare, & Timere. Nam ecce oculi Domini super metuentes eum; & in eis, qui sperant super misericordia ejus. Psal. 32. Et Concilium cit. sess. 6. cap. 13. docet, quod in DEI auxilio firmissimam spem collocare omnes debent; DEUS enim, nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle, & perficere, juxta Apostolum ad Philipp. 1. & 2. Veruntamen, subdit, qui se existimant stare, videant ne cadant, & cum timore ac tremore salutem suam operentur (secundum monitum D. Pauli cit. cap. 2. ad Philipp.) in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus, & oblationibus, in jejuniis, & castitate; formidare enim debent, scientes, quod in spem gloriæ (1. Pet. 1.) & nondum in gloriam renati sunt &c. Obtemperandum igitur Apostolo ad Rom. 8. dicenti;

ti;

ti: Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus; si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.

Punctum XII. Quid verò, appropinquante mortis hora, homini agendum? Vel quomodo tunc ad Finem ultimum tendendum?

RESOL. Tres sunt potissimum obliga-⁵⁷ tiones Hominis Christiani morientis (ait noster eruditissimus P. Petrus Marchant. tom. 3. Tribun. Sacr. Tract. ult. tit. 1. q. 2.) nimirum Ponderatio presentis vitæ; Purgatio accusantis conscientie; & Dispositio imminentis viæ. Ponderatio presentis vitæ, ut attendat homo, qualiter vixerit, vivat, & in reliquo victurus sit: Purgatio accusantis conscientie, ut à peccatis, & à debito pro eis satisfaciendi, vel satisfatiendi liberetur; Dispositio imminentis viæ, ut de viatico, & salvo conductu sibi provideat. De his omnibus Scriptura: De primo Isa. 38. *Reco- gitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine anime meæ.* De secundo Job. 10. *Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte me ergo, ut plangam paululum dolorem meum &c.* De tertio Amos 4. *Præparare in occursum DEI tui Israël.*

Punctum XIII. In quo ergò consistat Ponderatio presentis vitæ?

RE

58 RESOL. Consistit in diligenti, & moraliter possibili examine Conscientiæ super vita antea, & præsentem statu suo, ut, nimirum homo quisque diligentius se excutiat, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras exploret, prout exigit Tridentinum *sess. 14. cap. 5.* ad agendam dignam de peccatis suis pœnitentiam. Quod tamen, de peccatis necdum confessis, vel non cum debito dolore, aut proposito, confessis intelligendum; nam de reliquis, etsi nullus absque revelatione Divina omnimodam certitudinem habere possit, quod sibi remissa jam sint (cum possibile sit occultum quendam defectum vel ex parte Confessarii absolventis, vel ex parte pœnitentis Confessi latuisse) poterit in Domino confidere, quod jam fuerint deleta, & remissa.

Punctum XIV. *Qualiter fieri debeat hæc finalis Purgatio Conscientiæ?*

59 RESOL. I. Finalis Purgatio Conscientiæ tria desiderat juxta Authorem *cit.* nempe ut homo se perfectè componat *cum DEO, cum proximo, & secum ipso.* Cum DEO quidem per obtentionem remissionis suorum peccatorum quoad reatum culpæ, & pœnarum: cum proximo per depositionem omnis inimicitæ, satisfactionem pro injuriis, & restitutionem pro damnis: secum ipso per
ex-

exclusionem omnis malæ voluntatis, & propinquæ occasionis peccandi.

RESOL. II. Ad obtinendam remissionem peccatorum necessaria est Pœnitentia; quæ quidem respectu Christiani hominis post lapsum continet non modò cessationem à peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum, & humiliatum, verùm etiam eorundem Sacramentalem Confessionem, saltem in voto, & suo tempore faciendam, & Sacerdotalem absolutionem; itémque satisfactionem per jejunia, elemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti votò unà cum culpa remittitur, sed pro pœna temporali, quæ, ut sacræ literæ docent, non tota semper, ut in baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ DEI, quam acceperunt, ingrati Spiritum Sanctum contristaverunt, & templum DEI violare non sunt veriti. Ità Tridentinum cit. Sess. 6. cap. 14. De Confessione pro Articulo mortis dicemus cap. seq. De Contritione autem

RESOL. III. Certum est, quòd ubi possibilitas Confessionis Sacramentalis deest, ad remissionem mortalium necessaria sit contritio perfecta, cùm imperfecta sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, ut expressè Tridentinum Sess. 14. cap. 4. & S. Joannes Ep. 1. c. 3. Qui non diligit, manet in morte. Imò nec ipsa per-

perfecta contritio vim reconciliationis cum DEO in moderna lege habet, nisi quatenus votum ipsius Sacramenti in se includit eodem Concilio ibi attestante, & quatenus cum proposito non peccandi de cætero, quod etiam contritioni imperfectæ inesse debet, est conjuncta. Sed supposita etiam possibilitate confitendi, adhuc moribundus ad perfectam Contritionem conniti debet, saltem si durante eo statu, præcepto Dilectionis DEI super omnia, quod tunc urgere, in *Trismeg. Dist. 3. cap. 1. n. 240.* resolvi, nondum satisfecerit: tum quia gravissimi Doctores, quos in *Part. 3. Theol. Sacram. cap. 2. num. 175.* citat P. Sporer, attritionem etiam cum Sacramento pro tunc judicant insufficientem, adeoque lex charitatis propriæ exigere videtur, ut in tali articulo viam moribundus incedat tutiorem. Tum quia etiam præceptum Charitatis DEI hoc videtur requirere, ut se certiolem de reconciliatione cum DEO reddat: tum quia aliàs maximum foret periculum, ne dolor talis moribundi, nolentis se per actum charitatis ad DEUM convertere, merè foret naturalis, sicque per se ineptus ad dispositionem Sacramentalem.

62 - RESOL. IV. Quòd & reliqua, quæ compositionem cum proximo, & secum ipso concernunt, sint necessaria, inde claret;

ret; quia sine eis verus supernaturalis dolor, & consequenter remissio peccatorum subsistere non potest. Unde Luc. 6. dicit Christus: *Dimittite, & dimittimini* - eadem quippe mensurâ, quâ mensi fueritis, remittetur vobis. Item: *Diligite inimicos vestros* - & eritis filii Altissimi. Et DEUS apud Ezechiel. c. 33. *Si autem dixero impio: morte morieris; & egerit poenitentiam à peccato suo, feceritque iudicium & justitiam, & pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam iniustum, vitâ vivet, & non morietur.* Et Joan. 5. *Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.*

Punctum XV. *Quomodo fieri debeat dispositio imminentis viæ?*

RESOL. I. Hæc per Authorem cit. tria⁶³ exigat, scilicet I. *Dispositionem familiæ suæ, & domûs, quam relinquit.* II. *Provisionem necessariorum ad viam, quam assumit.* III. *Salvum conductum contra prædones, quibus occurrit.* Potest probari ex Scriptura; nam ad primum facit illud Isaïæ ad Regem Ezechiam ægrotantem: *Dispone domui tuæ; quia morieris tu, & non vives.* Isa. 38. Ad secundum facit illud Apostoli 1. Cor. 1. *In omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo, & in omni scientia - - ita ut nihil vobis desit in ulla gratia, expectantibus revelationem Domini nostri JESU Christi*

Christi. Ad tertium illud Psalmistæ Psal. 90. Quoniam Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis - - super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.

64 RESOL. II. Dispositio familiæ & domûs potissimum consistit in duobus, scilicet in legitima ordinatione Testamenti, de quo in seq. Dist. & in religiosa valedictione ab hoc sæculo; ad quam plurimum conferre potest, si discordias, forsan in familia enatas sedaverit, eandem ad pacem cum DEO & inter se habendam excitaverit, piæ ac generosæ mortis exemplum ei reliquerit; ac tandem oculos ad cœlestem Patrem erigens, exemplô Christi in hunc vel similem modum eandem commendaverit: *Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi. Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt; & mea omnia tua sunt.* Joan. 17.

65 RESOL. III. Provisio necessariorum ad viam æternitatis consistit in his tribus: I. In asssecuratione & confortatione animæ per Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis; de quibus in cap. seq. II. In Baculo fiducia erga DEUM, & Christum Redemptorem. III. In viatico bonorum operum. Primi figuram nobis dedit Elias, qui pane subcinericio (per quem

Ev-

Evcharistia significatur) & aquâ (per quam Pœnitentia, & lacrymæ doloris figurantur) refectus, in eorum fortitudine ambulavit usque ad montem DEI, ut narratur 3. Reg. 19. In secundo exultavit Vates Regius Psal. 22. *Etsi ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es: Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Ad tertium nos exstimulat Christus ipsemet Luc. 12. *Vendite, quæ possidetis, & date eleemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis - - ubi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.*

RESOL. IV. Salvus conductus in hac⁶⁶ via ad patriam consistit in cœlesti Comitatu Beatissimæ Virginis, Angeli Custodis, & SS. Patronorum ad hoc electorum, utri & in armatura Fidei, Spei, Charitatis, Justitiæ, & aliarum Virtutum, quarum actus, & affectus in eo articulo specialiter sunt eliciendi; nec non in gladio orationis tum propriæ, tum aliorum pro se. Ejusmodi comitatum filio suo itineranti in Rages precabatur Tobias Tob. 5. dicens: *Bene ambuletis, & sit DEUS in itinere vestro, & Angelus ejus comitetur vobiscum;* & quàm multum ei profuit unius Angeli societas! quantò magis in itinere ad æternitatem, ubi dæmones cunctas vias obsident ad capiendam prædam?

E dam?

dam? Porro spiritualement armaturam illam verbis patheticis recomēdat Apostolus ad Ephes. 6. dicens: *Induite vos armaturam DEI, ut possitis stare adversus insidias diaboli; quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus Principes & Potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum.* Et post pauca: *State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti lorica[m] justitiæ, & calceati pedes in præparatione Evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere; & galeam salutis assumite, & gladium spiritûs - - per omnem orationem & obsecrationem orantes in omni instantia, & obsecratione pro omnibus Sanctis, & pro me &c.*

§. II.

Praxis Confessariorum circa expositam Doctrinam.

CASUS I.

Cethura periculosè decumbens refert Confessario anxietatem suam, quam habet de futuro vitæ suæ fine. Causam hanc reddit, quòd quidem reflectere se non possit, aliquando omisissè gravius quoddam peccatum in Confessione, sciat tamen dolorem suum aliquando fuisse satis tepidum & remissum; & alias DEO suo valdè segniter servissè, negligendo multa bona, quæ facere potuisset. Et ideo

ideo se dubitare, utrùm DEUS, illo non obstante, sit sibi propitius futurus in secuturo fine, & cum gratia sua adstiturus. Quid illi Confessarius?

RESOLUTIO.

CONFESSARIUS ei dicet hanc curam esse su-67
perfluam; non enim homini curandum est, quid DEUS de eo sit factururus, sed an ipse præstiterit, vel præstare paratus sit omne id, quod faciendum DEUS ab ipso exposcit. Hoc pro certo habendum, quòd DEUS velit omnes salvos fieri, & nullum deserat, nisi prius ab eo deseratur. Hinc si Cethura conscientiam suam nullo peccato mortali gravatam, post diligens examen senserit, signum est, beato fine perfuncturam, si tamen fiduciam suam in DEO reperit, & de præhabita diffidentia pœnitentiam egerit. Nam quòd dolor aliquando fuerit tepidus & remissus, sufficientiam ejus non tollit, cum nullibi requiratur certa intensio doloris, sed sola substantia, quæ etiam in minimo gradu reperitur, uti habet comunissima Theologorũ cum P. Sporer p. 3. *Theol. Sacram. cap. 2. num. 109.* Minus requiritur dolor sensibilis, ex cujus fortè defectu orta est illa habiti doloris insufficientis suspicio. Quod porro concernit neglectum bonorum, videndum, an fuerint

opera præcepti, vel tantum consilii; si præcepti, utique agenda de eo poenitentia: si verò tantum consilii, id necessarium non est. Quia tamen in multis offendimus omnes. Jac. 3. quæ sæpe nos latent; ideo suggerendum ei, ut corde contrito, & humiliato dicat cum Psalte regio: *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.* Psal. 24.

CASUS II.

Demetrius studiosus confitetur, se nuper solum, cum Sacerdos tam citò haberi non possët, adstitisse suo socio, lethaliter vulnerato, & jam animam agenti; cumque in similibus nullam haberet praxin, nihil nisi invocationem Sanctissimorum Nominum JESU, & MARIE, ei acclamasse; dubitare proin, an charitati fraternæ, suoque officio, quod gerit ut homo Christianus, satisfecerit?

RESOLUTIO.

68 **D**emetrius, per se loquendo, non satisfecit; vera enim ad mortem præparatio non in nuda invocatione horum Sanctissimorum Nominum, sed potius in fide viva, spe firma, charitate ardenti, & contritione perfecta consistit; qui quidem actus homini necdum justificato sunt necessari

ne-

necessitate mediæ ad salutem; justificato autem, excepta contritione perfecta, saltè necessariæ necessitate præcepti, prout in meo Trismegisto latius exposui. Præsertim etiam seria condonatio gravissimæ injuriæ ab inimico acceptæ, intimanda fuisset, utpote quæ sæpius deest in istis circumstantiis, cum tamen ad salutem sit necessaria, juxta illud: *Dimittite, & dimittimini.* Luc. 6. vide dicta num. 62. Dixi: non in nuda invocatione &c.; si enim invocatio Sanctissimi Nominis JESU fiat cum ardenti affectu in Christum Dominum, sanè omnes supradicti actus ad eam concurrunt; actus fidei, quò in JESUM Christum, DEUM & hominem, imò in totam Sanctissimam Trinitatem creditur: nam ut Theophilactus loquitur in cap. ult. Lucæ, *Christi nomen in se continet & Patrem inungentem, & unctiorem Spiritum, & unctum Filium.* Actus spei, quò speratur venia peccatorum ex vi & efficacia meritorum, & Redemptionis Christi Domini; cui actui præsupponitur fides in DEUM bonorum remuneratorem, & malorum vindicem. Actus charitatis, ex cujus imperio illa invocatio procedit. Et actus contritionis, qui in homine peccatorum suorum memore cum actu charitatis moraliter necessariò connectitur, uti & remissio injuriarum proximi. Et de tali invocatione

ne intelligendum illud Rom. 10. Omnis, qui-
cunque invocaverit Nomen Domini, salvus erit.
Et Act. 4. Nec enim aliud nomen est sub cœlo da-
tum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.
Hoc saltem piè confidere & sentire possu-
mus de Domino in bonitate, quòd interna
inpiratione sua defectum suggestoris ex-
terni jam suppleverit.

C A S U S III.

E Berhardus Lutheranus, opificii causâ in urbe
Catholica commoratus, ibidem lethali morbo
opprimitur, aded ut Medicus de ejus reconvalescen-
tia desperârit. Igitur R. D. loci Parochus, & Pa-
terfamilias, de æterna ipsius salute, ut par erat, so-
liciti, accersunt duos PP. Franciscanos, qui egrum
ad veram fidem, & beatam mortem disponderent.
Accurrunt illi, & cum eundem penitus renitentem
cernerent, utpote qui identidem illud Apostoli: Bo-
num certamen certavi, cursum consummavi,
fidem servavi; in reliquo reposita est mihi
corona justitiæ &c. reponebat; ambo in id in-
cumbunt, an saltem mori velit in fide, quæ unice est
salvifica, ita, ut si sciret, vel agnosceret, eam esse
Catholicam, vellet in ista mori? Itâ, reposuit egro-
tus. Tunc unus ei suggestit actum fidei; eodem
modo de spe, & charitate; similiter de contritio-
ne perfecta: postquam interrogavit, an etiam vel-
let accipere absolutionem à tali Ministro, qui ha-
beat

beat absolvendi à peccatis ipsius potestatem? Et quia etiam hic affirmandò respondit, dedit eam ex communi amborum consilio sub conditione, si sis dispositus. Et ecce! quæ virtus istorum actuum! Eberhardus altera die eosdem Patres sua sponte ad se revocavit, Professionem fidei Catholicæ, & dolorosam confessionem deposuit, & sacrò Viaticò refectus, sanctòque oleo inunctus fuit; post quæ præter spem omnium de die in diem meliùs se habuit etiam quoad salutem corporalem, integræque sanitati restitutus, etiam publicè fidem Catholicam confessus fuit; in qua, ut spero, adhuc hodie optimè consolatus vivit. De rei totius serie testis sum vic non per omnia oculatus. Solùm hic queritur, an dicti Patres bene processerint?

RESOLUTIO.

ADhuc judico, quòd bene, DEO ipso per 69 tam mirificos effectus factum ipsorum approbante. De actibus Virtutum Theologicarum, quòd sic instructi, fuerint sufficientes, non est dubium: absolutionem, verò quod concernit, eam rectè fuisse, & quidem sub conditione impertitam, ex simili casu videri potest apud Caramuelem, in *Theol. fundam. fundament. 46. à num. 2040.* ex quo descripsit, suumque assensum addidit P. Gobat *Theol. experim. tr. 7. cas. 19. num. 622.* & seq. Ratio est; quia in actu contritionis,

nis, præsertim ubi explicitè adjecta fuit voluntas servandi omnia mandata DEI, jam inclusa fuit confessio virtualis: imò confessio etiam formalis aderat, licèt non materialiter integra, & specifica, cujus necessitatem homini, in principiis Lutheranis enutrito, tam citò persuadere, fuit moraliter impossibile: consequenter habebantur saltem essentialia Sacramenti.

§. III.

**Armatura Fortium,
Seu Actus Virtutum vel necessariū,
vel utiles pro agone ultimo.**

SCUTUM FIDEI.

HUjus affectūs formam prolixiorē dedi in Trismegisto *Dist. 1. cap. 1. num. 38.* Quòd si tempus non permittat, hunc substitue:

70 *O mi DEUS, credo te esse, qui es, unus, verus, in Personis trinus, summè justus, & misericors DEUS, Prima, & infallibilis Veritas; propter quod credo etiam omnia, & singula, quæ per Ecclesiam credenda proponis.*

GALEA SPEI.

HUjus quoque actūs longior formula extat in eod. Trismeg. *dist. 2. cap. 3. n. 216.* Brevior potest esse hæc.

O DEUS meus, spero in tuam infinitam boni-71
tatem, & misericordiam, ab ea me consecuturum
gratiam in presenti, & gloriam in futuro, per me-
rita & Passionem D.N. J.C. quia verbum tuum pe-
ribit nunquam.

PHARETRA CHARITATIS.

Formulam istius etiam exhibui in citat.
Trismegisto dist. 3. cap. 1. num. 261, cui, si
prolixa nimis, poterit hæc substitui.

Amo te, O DEUS, quia infinitè amabilis, & 72
Summum Bonum es, paratus pro tuo amore dare
vitam & sanguinem. Amo etiam omnem proxi-
mum meum propter te, sive amicus sit, sive inimi-
cus, & ex tui amore cordetenùs remitto omnem
injuriam, & offensam, si qua mihi à quocunque
demum illata sit.

LORICA JUSTITIÆ, SEU CONTRITIONIS.

O Quantum tibi debeo, benignissime DEUS, qui 73
me ex nihilo in imaginem & similitudinem
tuam creâsti, tuo proprio sanguine redemisti, & tuâ
gratiâ non semel, sed toties sanctificâsti, ac omni
momento tuis gratiis cumulâsti. Sed quid ego red-
didi pro his omnibus? Ab miserum me! nil nisi quo-
tidianas offensiones. Quocirca pœnitet me ex to-
to corde propter te, summum & infinitum Bonum
à me offensum. O Domine miserere mei, & re-
suscita me. Jam nolo ampliùs peccare. Interim
ego in satisfactionem meorum delictorum offero ti-
bi amarissimam Passionem, omnesque satisfactiones

Christi, Filii tui amantissimi, uti & Beatissimæ Virginis, & omnium Sanctorum.

**SUCCINCTIO LUMBORUM PER DESIDERIUM
VIDENDI IDEUM, ET CALCEATIO PEDUM PER
CONTEMPTUM MUNDI.**

74 **O** Domine, quid à te volui super terram? Tu ultimus finis meus; alia omnia, quæ super terram sunt, nil nisi media, quibus bene & malè uti possumus; & utinam nunquam usus fuissèm malè! Igitur quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te DEUS. Veni o unicum vitæ meæ desiderium! in Te uno satiabor, cùm apparuerit gloria tua. Heu me! quàm sordet mihi terra, dum cælum aspicio!

GLADIUS SPIRITUS IN ORATIONE.

75 **D**omine, ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælis. Intret in conspectu tuo oratio mea; inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit. Erue à framea DEUS animam meam, & de manu canis unicam meam. Salvum fac servum tuum, DEUS meus sperantem in te. Confundantur, & reveantur, qui quærent animam meam. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in DEO JESU meo.

Hæc est armatura, quam insinuat Div. Apostolus in verbis ad finem primi §. allegatis, quæ utique plurimum adhuc virtutum
acti-

actibus, uti Humilitatis, Patientiæ, resignationis in Divinam voluntatem &c. augmentari potest; sed quia hæ pagellæ non omnes admittunt, eos relinquo spiritui zelosorum assistentium.

CAPUT III.

De mediis externis perveniendi ad eundem Finem ultimum.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. *Quæ, & quot sunt media externa propinquiora, per quæ ad ultimum finem pervenitur?*

RESOL. Sunt tria moribundorum Sacramenta, scilicet Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, talem inter se ordinem habentia, ut primum spectet ad *viam purgativam*, utpote per se institutum ad purgandam animam à maculis peccatorum mortalium. Alterum ad *viam illuminativam*, quia institutum ad nutrimentum animarum, consistens in gratia ad virtutes provocativa. Tertium, præ-
sup-